

West's role in the Moroccan occupation of Western Sahara

Professor Stephen Zunes på Vetenskapsfestivalen i Göteborg 18 april. Foto Gunnel Alsén

– Västvärlden har länge sökt efter ett arabland med ett demokratisk statskick. Det finns redan ett – Västsahara – men detta har Västvärlden uppenbarligen missat, sa professor Stephen Zunes, vid en föreläsning arrangerad av Göteborgs Afrikagrupp under Vetenskapsfestivalen i Göteborg 18 april.

– Västsaharierna väljer president och ledamöter till parlamentet i regelbundna valprocesser. Kvinnornas rättigheter skyddas. Det finns ingen terrorism. Polisario Front som befrielse rörelse har aldrig begått några terrorhandlingar. I FN-processen har de följt regelboken, sa professor Stephen Zunes.

Efter Marockos militära invasion och ockupation 1975, skedde mer eller mindre en etnisk rensning. Västsaharier tvinsgades ut ur sitt eget land. Därför upprättade västsaharierna flyktingläger på algerisk mark. Dessa läger styr de själva demokratiskt och har byggt upp ett fungerande samhälle med administration, skolor och sjukvård för alla och med valda ledare.

– De är alltså inte i exil, de har utvecklat ett eget samhälle i flyktinglägren i Algeriet, påpekar Stephen Zunes

– Västsahariska kvinnor behåller sina ursprungliga namn när de gifter sig – och skiljer sig när de vill. Denna ställning i samhället har bland annat lett till att västsahariska kvinnliga politiska fångar i marockanska fångelser är extra utsatta för brutalitet och övergrepp av sina vakter.

I den ockuperade delen av Västsahara skedde och sker försvinnanden och ständiga brutala övergrepp på västsaharier av marockansk polis.

– Jag har besökt många länder i världen, men jag har aldrig sett en sådan brutal polismakt som den marockanska i ockuperade i Västsahara. Enligt Freedom House är detta ett av världens mest utsatta områden, säger Stephen Zunes.

– Västsahara tillhör inte Marocko. Västsaharierna har rätt till självständighet och framför allt att genom en folkomröstning välja sin framtid.

FN-styrkan MINURSO har aldrig fått ett genuint stöd av västvärlden i sitt mandat att genomföra folkomröstningen. Handel och stopp för migration är viktigare för Europa och USA än att följa internationell rätt, säger professorn.

I FN:s säkerhetsråd är det främst USA och Frankrike som är de styrande i Västsaharafrågan.

I FN-processen säger Marocko att man kan tänka sig att ge Västsahara autonomi, vilket betyder en begränsad frihet men absolut inte självständighet.

– Men Marocko har ockuperat Västsahara med militär makt, gått över gränsen och är inte i en position att bestämma något sådant, påpekar Stephen Zunes.

84 länder har ändå erkänt den västsahariska staten.

– Den marockanska militära invasionen av Västsahara är lika illegal som Rysslands militära angrepp på Ukraina, sa Stephen Zunes.

Att med militärmakt korsa ett annat lands gräns är ett brott som ger det angripna landet rätt att försvara sig,

Kriget mellan Polisario och Marocko bröt ut igen 2020, efter ett eldupphör sedan 1991, och efter ett marockanskt brott mot eldupphöravtalet. Idag pågår ett lågintensivt krig i tysthet.

Vart fjärde år har Polisario kongress. Enligt Stephen Zunes var det troligen påtryckningar från unga västsaharier, som tröttnat på att förgäves vänta på omvärldens stöd för västsahariernas rätt, som var en av anledningarna till att kriget startade igen.

– Men ett krig idag förs inte på samma sätt som för 30 år sedan. Nu används drönare och Polisario har i längden ingen möjlighet att vinna detta krig mot Marocko, menar Stephen Zunes.

Kriget har dessutom tystats ner. Varken FN eller Marocko talar om det.

Med ett svagt FN, ett Europa som vill ha goda relationer med Marocko, ett USA, som inte har backat från president Trumps erkännande av Marockos rätt till Västsahara, så finns det egentligen bara en part att lita på för västsaharierna – protester från civilsamhället. Och kanske ett nobelpris? menar Stephen Zunes och nämner människorättsförsvararen Aminatou Haidar.

1975 fanns det två europeiska kolonier kvar: Portugals Östtimor och Spaniens Spanska Sahara. Båda kolonierna ockuperades av sina grannländer samma år; Indonesien och Marocko. Men till skillnad från Västsahara genomförde FN en folkomröstning om självständighet 1999 i Östtimor, som därmed blev en självständig stat. Västsahara väntar fortfarande.

Stephen Zunes är professor i Politics vid University of San Francisco men under våren 2024 Torgny Segerstedt visiting professor vid Göteborgs universitet. Hans forskningsområden är bland annat internationella relationer med fokus på Mellanöstern och Nordafrika, icke-våld och mänskliga rättigheter